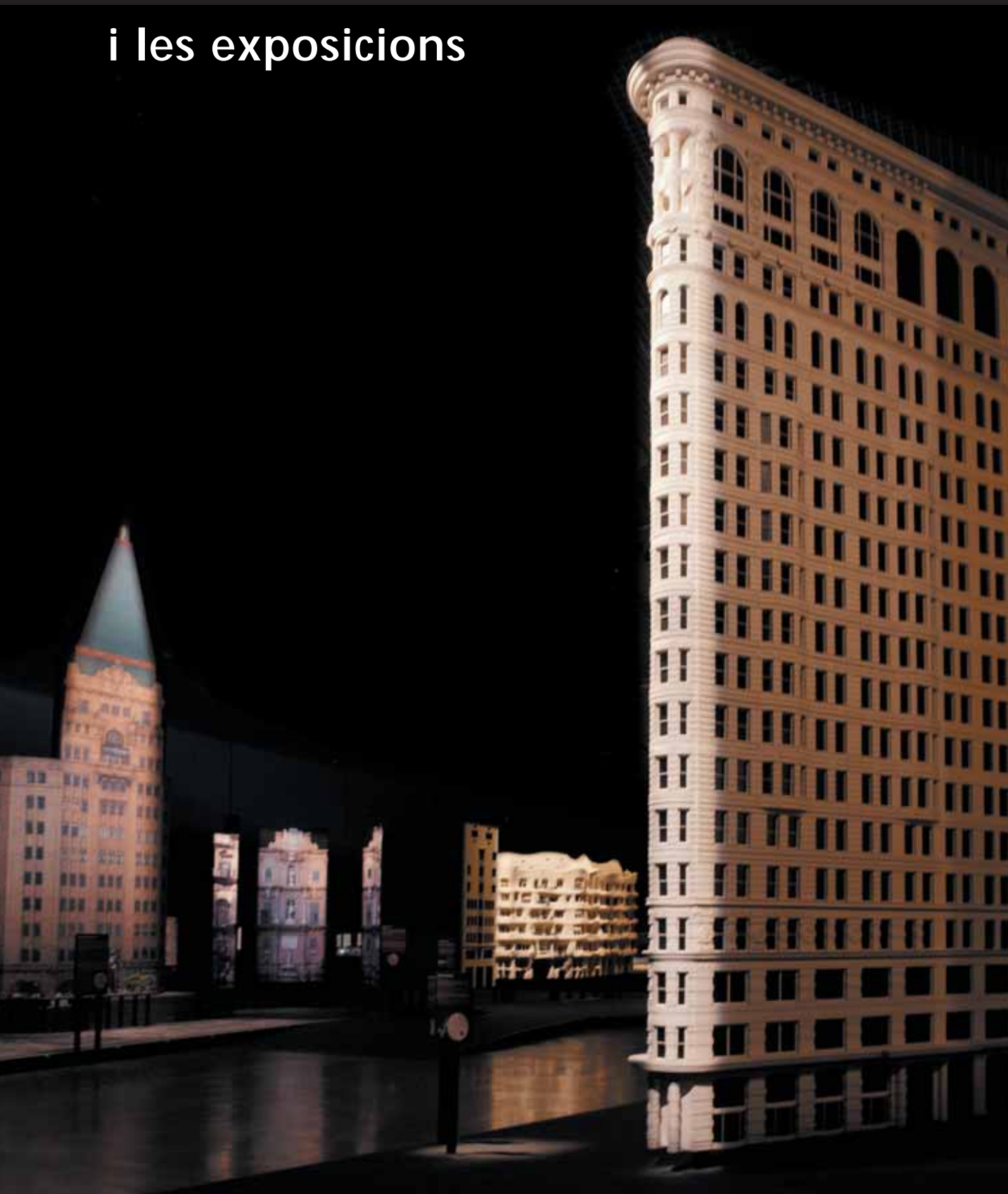

El fòrum

i les exposicions

DANIEL SOLÉ I JOAN VICENS
Museòlegs

Históricamente las exposiciones universales eran, ante todo, exposiciones, como su nombre indica de manera explícita. El Fórum Barcelona 2004 (inicialmente denominado Fórum Universal de les Cultures Barcelona 2004) también ha albergado exposiciones, en concreto en el recinto fórum se han podido visitar 4 exposiciones iniciales de gran formato (al final fueron 6 o 7) y muchas otras muestras de formato más reducido. En realidad todo el fórum era una exposición, incluida la placa fotovoltaica. Pero el plato fuerte de las exposiciones del fórum ha estado en el fórum ciudad, fuera del recinto, en los museos y centros expositivos de Barcelona: un total de 20 exposiciones con diversas colecciones y guiones museográficos para todos los gustos.

Historically, universal exhibitions have been first and foremost exhibitions, as their name implies. Forum Barcelona 2004 (formerly known as the Universal Forum of Cultures Barcelona 2004) also put on exhibitions. On the forum site alone you could visit four initial large-format exhibitions (by the end there were 6 or 7) with many other displays in smaller format. In fact, the whole forum was an exhibition, including its photovoltaic plate. But the forum's main exhibition was the city forum, outside the site, in the museums and exhibition centres of Barcelona. A total of 20 exhibitions with different collections and museological scripts, catering for all tastes.

Històricament les exposicions universals eren per sobre de tot exposicions, com el seu nom indica de manera implícita. El Fòrum Barcelona 2004 (abans es deia Fòrum Universal de les Cultures Barcelona 2004) també ha tingut exposicions; en concret al recinte fòrum s'han pogut visitar 4 exposicions inicials de gran format (al final varen ser 6 o 7) i moltes altres mostres de format més reduït. En realitat tot el fòrum era una exposició fins i tot la placa fotovoltaica. Entre les petites mostres cal destacar les que s'han fet a la Haima, una carpa de 16.000 m² que va tenir 15 mostres: "sobre les condicions de la pau, enteses com a solucions als conflictes econòmics, culturals i mediambientals". En aquest conjunt d'exposicions es proposava al visitant un viatge imaginari cap a l'any 2015, data fixada per les Nacions Unides per eradicar la pobresa al món. Però on ha estat el plat fort expositiu del fòrum ha estat al fòrum ciutat, fora del recinte, als museus i centres expositius de Barcelona: un total de 20 exposicions amb diverses col·leccions i guions museogràfics per a tots els gustos.

El fòrum ha tingut tants articles d'opinió com periodistes, escriptors o ciutadans que han estat disposats a dir-hi la seva. I com que alguns d'ells en van fer dos o tres, el nombre d'articles tendeix a l'infinit. Però, així com mentre va durar l'esdeveniment cada dia sortien diferents articles, una vegada finalitzat no se n'ha parlat més. Hi ha hagut molta crítica positiva o negativa depenent de la banda de l'interlocutor i molt poca anàlisi a posteriori.

Respecte a l'oferta expositiva del fòrum van sortir diferents articles, uns quants que destacaven l'àmplia i magnífica oferta expositiva, i remarcaven que difícilment podríem tornar a tenir tantes exposicions i de tanta qualitat a Barcelona. Normalment quan el que fa la crítica té parents o amics implicats o és comissari d'alguna de les exposicions que remarca, automàticament la seva opinió cal posar-la en l'apartat de l'autopropaganda informativa. Com sempre, al nostre país no hi ha hagut anàlisi crítica de les exposicions i tampoc una anàlisi quantitativa i qualitativa dels seus visitants i si s'ha fet no ha transcendit en cap publicació. (Jorge Bernardez)

Si hem d'analitzar què ens ha deixat el fòrum, a part d'una depuradora i una gran plaça per fer la Feria d'Abril, expositivament parlant ens ha deixat molt poca cosa, però com a mínim podem destacar que no s'ha creat

1. Maqueta de l'edifici Flatiron de Nova York, de l'exposició «Ciutats- Cantonades». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004
2. Exposició «Ciutats- Cantonades». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Blai Carda

un monstre pseudocultural. També cal destacar que algunes de les exposicions que es van poder veure eren suggeridores i interessants.

Per fer aquest article en basem fonamentalment en la informació que apareixia a la pàgina web del fòrum (<http://www.barcelona2004.org/cat> data:15.4.2004 / 10.4.2005) que va anar canviant o no i que mai va ser del tot exacta, ja que alguna de les exposicions proposades al principi es va inaugurar el mateix dia de la cloenda del fòrum.

Un dels tòpics del fòrum que els gestors del fòrum i els polítics han repetit fins al darrer dia és que el Fòrum Barcelona 2004 era la primera vegada que es realitzava i per tant no hi havia paral·lelismes per poder-se comparar. Una veritat a mitges o una gran falsedat, ja que tota exposició universal és única i irrepetible, com tots els Jocs Olímpics. Aquests darrers tenen organismes internacionals de control o un esquema semblant de funcionament, però en realitat es podia trobar paral·lelismes (i grans fracassos) en accions semblants realitzades en ciutats europees properes a nosaltres, com per exemple el Milenium de Londres 2000.

Un dels primers elements que destaquen en les exposicions del fòrum en comparació d'altres esdeveniments d'aquest tipus és que la majoria d'exposicions no es van fer en el recinte fòrum, sinó en altres llocs de la ciutat, com ara els museus i centres d'exposicions que, dins de la seva programació habitual, van fer una exposició que es podia encabir dins dels tres eixos temàtics del fòrum: desenvolupament sostenible, diversitat cultural i condicions de la pau. Cal destacar que els temes són tan amplis que en realitat a dins hi cabria qualsevol cosa, fins i tot una exposició de macramé!

Aquesta solució d'aprofitar les infraestructures existents abans de crear-ne de noves és clarament positiva, no sols té en compte els contenidors (edificis), sinó que rendibilitza els recursos humans i els recursos econòmics dels quals ja es disposa per a les activitats habituals, i evidentment es posa en mans dels equips professionals de la majoria dels museus la realització de les exposicions. Aquest encert contrasta amb el darrer esdeveniment que es va realitzar a Barcelona al 1992, el Jocs Olímpics. En aquella ocasió es va crear l'Olimpiada Cultural al marge dels equipaments culturals de la ciutat i d'aquella fita podem dir que no en va quedar quasi res: els

equipaments de la ciutat van quedar al marge i es van fer exposicions efímeres en espais efímers, excepte l'exposició del modernisme al MAM de la ciutatella, que va perdurar com a exposició permanent fins fa pocs dies a l'edifici del Parlament de Catalunya. Mentrestant, els grans museus i centres d'exposicions estaven tancats: el MNAC sols va obrir la sala oval i una pobra exposició de prefiguració, el MACBA l'estaven construint, igual que el CCCB, mentre que el Caixa Fòrum ni el somiàvem.

Han passat 12 anys des del 1992 i el panorama d'equipaments de la ciutat ha canviat força i, mirat des de la distància, el camí recorregut ha estat molt positiu. En aquests moments la ciutat de Barcelona ja comença a tenir un lloc a Europa pel que fa a ciutat cultural, patrimonial i expositiva. També cal destacar que l'entitat financera de "La Caixa", que fins ara sols havia invertit en accions efímeres, ha portat a terme dos equipaments remarcables: Caixa fòrum i el nou museu de la Ciència, el Cosmocaixa, que just s'inaugurava el dia de la cloenda del fòrum (casualitat o oportunitat?). De tota manera, ara que ja tenim el MNAC al complet cal destacar que durant el fòrum, igual com va passar el 1992, no estava finalitzat.

El Fòrum 2004 agafava elements de tots els grans esdeveniments que s'havien fet abans i en va fer un *collage*. Els seus responsables van analitzar els errors comesos per altres esdeveniments «universals» i, en part, els van intentar esmenar encara que alguns ho van haver de fer sobre la marxa i a corre-cuita. Alguns dels grans errors recents com l'Expo de Sevilla o la celebració del Milenium de Londres no es van produir amb la mateixa intensitat a Barcelona, entre altres coses perquè el Fòrum no generarà gaires espais de futur incert, o ús indefinit. El Fòrum és una operació urbanística per finalitzar el darrer espai que quedava per urbanitzar; allí on Cerdà col·locava el gran parc de Barcelona, l'Acebilló i els seus llapis hi posen un port esportiu, un hotel i un gran centre de congressos. Sorprenentment no hi havia en un principi en l'espai fòrum cap edifici específic dedicat a exposicions permanents. En un principi pensàvem que l'edifici Fòrum tindria alguna exposició, després ens van dir que seria sols un gran auditori i al final va tenir dues grans exposicions (o tres o quatre mal lligades); però al final potser serà un centre expositiu amb auditori, ja que l'exposició «Barcelona in progress» i la maqueta audiovisual de la ciutat han quedat permanentment instal·lades a l'edifici... Potser ens quedarà una extensió del museu d'història de la ciutat o del CCCB al fòrum.

El Fòrum, com hem dit, servia per finalitzar un tros de ciutat i evidentment revalorar el seu entorn (malgrat aquesta voluntat, encara avui el 2005, tot el voltant està per fer: habitatges socials, residència d'avis, zoo marítim, etc.). D'altra banda, la majoria d'exposicions es van fer fora del recinte.

Podríem definir el Fòrum com una gran aposta per veure si amb força fum aconseguim engalipar al màxim d'administracions per fer un gran rebombori i finalitzar algunes coses pendents de la ciutat: l'aeroport, l'AVE, el front marítim, el zoològic, la depuradora litoral, etc. Tenim tantes coses a fer que la majoria estaran inacabades i algunes trigaran a arribar. Ens va passar el 1888, el 1929 i el 1992. El 2004 no podia ser una excepció!

3. Edifici *Shizuoka (Tòquio)*, a l'exposició «*Ciutats-Cantonades*». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004

RECINTE FÒRUM

Al recinte Fòrum, com hem dit, es van fer quatre exposicions a part de les petites mostres de la Haima. Aquestes van estar coordinades per un/a responsable d'exposicions: primer l'Albert Garcia Espuche, substituït per l' Imma Mora (tots dos del Departament d'Exposicions del CCCB) i un equip de professionals que havia treballat en altres centres museístics i expositius de Catalunya. Aquest fet és força important ja que no sempre a Barcelona quan es vol fer una exposició es compta amb professionals experts en exposicions (malgrat que no tots siguin museòlegs) i sovint sols es pensa en dissenyadors i arquitectes, que evidentment també hi han de participar.

Però això no ha evitat que moltes de les improvisacions i indefinicions inicials i continuades hagin pertorbat els projectes. Un dels temes més polèmics va ser l'anul·lació de l'exposició comissariada per Pep Subirós i el seu equip, que havia estat adjudicada en concurs feia uns anys. Una de les raons adduïdes va ser el pressupost desmesurat (12 milions d'euros) i redistribuir aquests diners en altres projectes i exposicions de la ciutat. La història es tornava a repetir, igual que als anys noranta Pep Subiros era acomiadat d'Olimpíada Cultural amb indemnització, ara succeïa el mateix... La diferència segurament era que ara una disputa personal afectava tot un equip que havia guanyat un concurs i que molta feina ja estava realitzada.

De les quatre exposicions inicials en quedaven tres, però els acords internacionals van regalar una mostra dels guerrers de Xi'an, que alguns van dir que vindrien per primera vegada a Barcelona, quan segurament han estat ja més vegades a Barcelona que a Taiwan...D'aquesta manera tornàrem a tenir quatre grans exposicions gràcies al Govern espanyol i una visita a Xina amb regalet incorporat.

CENTRE DE CONVENCIONS INTERNACIONAL

VEUS

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

«Veus» estava dedicada a la diversitat, un dels eixos temàtics del Fòrum. L'objectiu central de l'exposició "Veus" era celebrar el fet de la comunicació humana i la diversitat lingüística i cultural.

4. Maqueta de la ciutat de Noya York, a l'exposició «Ciutats-Cantonades». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004

Paral·lelament, l'exposició volia reflexionar sobre les condicions de llibertat individual i col·lectiva que estan a la base del diàleg necessari entre les diferents cultures.

«Veus» ens descobria la riquesa de la comunicació humana com a expressió de la diversitat de les cultures i com a pont de diàleg entre elles.

Superfície: 3.127 m²

Director de continguts: Vicenç Villatoro

Dir. adjunt de continguts: Enric Marín

Comitè científic: Enric Marín, Jesús Tusón i Carme Junyent

Dissenyadors: Ralph Appelbaum Associates, Nova York

Disseny gràfic: Mona Kim

Realització d'audiovisuals: Simon Taylor & Tomato Films, Londres

Comentari: era l'exposició que havia de ser més espectacular i amb més mitjans tècnics al seu abast. El seu dissenyador, Ralph Appelbaum, és una de les figures internacionals més destacades pel que fa a museografia contemporània, que ha realitzat entre altres el museu de l'Holocaust de Washington. Però malgrat l'expectació, era una

exposició que al nostre parer va ser un gran fracàs: les veus i la diversitat lingüística són difícils de mostrar museogràficament, però el que aconseguia aquesta exposició era crear una gran babel de sorolls. Més que aconseguir explicar la comunicació humana obtenia el contrari, la incomunicació per la superposició de missatges.

MOLL DEL PARC DE SANT ADRIÀ

GUERRERS DE XI'AN

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

L'exposició pretenia apropar al públic una completa mostra d'art funerari xinès, basada en les troballes de les excavacions de les tombes de Qinshihuang i de Yangling.

Les obres exposades eren testimoni de dos dels períodes fonamentals de formació i consolidació de l'imperi xinès, el de les dinasties Qin (221-207 aC) i Han (206 aC-220 dC). Eren mostres de descobriments arqueològics recents i d'incalculable valor històric.

5

6

Superfície: 1.200 m²
 Direcció: Fòrum Barcelona 2004
 Dissenyadors: Julia Schulz-Dornburg i Joan Pons Forment
 Disseny gràfic: Luz de la Mora
 Guió de l'audiovisual: Dolors Folch

5 i 6. Vista general de l'exposició «Ciutats-Cantonades». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Blai Carda

Comentari: no era la primera vegada que aquestes estàtues trobades durant les excavacions de les tombes de Qinshihuang i de Yangling venien a casa nostra. En dues ocasions passades ja els vam poder contemplar, una en uns grans magatzems i altra al Centre de Santa Mònica. Però en aquestes exposicions no va existir una correcta contextualització de les peces i la descripció del seu marc històric. A la tercera va la vençuda, i malgrat les dificultats i el pobre audiovisual de l'inici, es va intentar la contextualització en una societat i una època determinades. Segurament va ser l'exposició més visitada del fòrum i la que més ressò va tenir.

En el fons, el públic no el pots enganyar. Els objectes eren únics, però expositivament parlant la mostra estava molt ben presentada. En la primera visita que vaig fer al recinte, la segona setmana, tornava cap a casa amb autobús i una senyora gran li deia per telèfon a la seva filla: "molt gran, m'he cansat molt, sols m'han agradat els guerrers del "chin chan"..."

CENTRE DE CONVENÇONS INTERNACIONAL DE BARCELONA
CIUTATS-CANTONADES

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

Un elogi a la ciutat que en la seva materialitat -i a les cantonades troba la primera referència- té la força i l'empenta de les seves funcions socials, econòmiques, culturals i polítiques.

7. Detall de l'exposició «Els Guerres de Xi'an». © de la fotografia: © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/Ainhoa Anaut

MOLL MIRADORS
HABITAR EL MÓN

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

En relació amb l'àmbit de la sostenibilitat, l'exposició «Habitar el món» es plantejava el tema de les relacions entre l'espai i l'ésser humà. L'abordava a tres escales diferents, amb un zoom que anava de la més gran a la més petita: territori, ciutat i hàbitat. O, dit d'una altra manera: la humanitat, la societat en què vivim i cadascun de nosaltres.

En aquesta exposició les consideracions sobre els punts de cruïlla i de cantonada ens portaven a reflexionar sobre el contrast, el consens i el conflicte, sobre la coincidència en la diferència: sobre la veritable urbanitat.

Superfície: 3.500 m²

Comissari: Manuel de Solà-Morales

Comitè científic: Mirko Zardini, Jean-Louis Cohen adjunts a comissariat; Joseph Rykwert, Hans Ibelings, Felipe Leal, Charles Correa i Richard Sennet

Disseny de l'espai: BOPBAA/Josep Bohigas, Francesc Pla, Iñaki Baquero

Disseny gràfic: Enric Satué

Comentari: l'exposició volia plantejar l'entrellat social, econòmic, cultural i polític de les urbs a partir de les seves cantonades. Però en realitat eren un conjunt de maquetes espectaculars i alguns audiovisuals (molt interessants) sense gaire anàlisi social ni cultural. El seu comissari, un arquitecte urbanista de reconegut prestigi, no ha superat l'esteticisme arquitectònic i evidentment s'ha quedat a les beceroles d'anàlitzar «les funcions socials, econòmiques, culturals i polítiques». A priori ens hauria sorprès si ho hagués aconseguit; de tota manera tenia alguns racons audiovisuals francament aconseguits.

L'exposició, amb molts components audiovisuals, s'articulava amb diferents espais. En la introducció es presentaven sintèticament els principals problemes socioambientals que afecten la humanitat i el planeta.

Superfície: 4.277 m²

Director científic: Ramon Folch

Coordinació: Mònica Blasco

Col·laboradors: Oriol Pibernat / Foment de les Arts Decoratives (FAD), Agència Local d'Ecologia Urbana

Dissenyadors: Carles Guri, Carolina Casajuana

Disseny gràfic: Marc Panero / BASE

Realització d'audiovisuals: José Antonio Montilla

Comentari: el seu comissari, Ramon Folch, ja ens ha deleitat amb grans i encertades exposicions on la sostenibilitat i l'ecologia es posen de manifest. A part, l'excel·lent coordinació de Mònica Blasco (exdirectora del Museu de Gavà) segur que és present en molts detalls de l'exposició. Era una molt bona exposició, amb molts bons recursos, encara que si s'havia visitat la exposició "La ciutat sostenible" del CCCB es trobaven molts punts de contacte i segurament no calia repetir-la.

Una vegada ja inaugurat el fòrum es van obrir tres noves exposicions a l'edifici Forum

EL PODER DE L'ART

EDIFICI FÒRUM

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

Aquesta exposició tractava de reproduir el diàleg entre art i crítica, mitjançant la proposta plantejada per deu crítics internacionals, la selecció de la qual es va dur a terme durant la passada edició d'ARCO, amb la intenció de mostrar en el Fòrum aquest conjunt d'obres representatives dels treballs més recents presentats per galeries i institucions.

Direcció del projecte: Fundación ARCO. Rosina Gómez-Baeza

Comissària: Menene Gras Balaguer

Selecció de les obres a càrrec de: Teresa Blanch, José Luis Brea, Fernando Castro, Peter Doroshenko, Katerina Gregos, Carles Guerra, Hou Hanru, Mami Kataoka, Rosa Queralt, Victor Zamudio-Taylor.

Coordinació: Fundación ARCO. Ana Álvarez, Ana Botella i Ruth Estévez

Producció: Fòrum Universal de les Cultures - Barcelona 2004

Disseny del muntatge: XNF ARQUITECTES. Xavier Bustos, Nicola Regusci i Ferran Grau.

Disseny gràfic: Lluís Esteva

Muntatge i transport: Manterola División Arte, SA

Assegurances: Marsh

Comentari: era una exposició d'art que es va portar per omplir l'edifici

fòrum. Costava trobar a quin eix temàtic del fòrum s'encabia que ens ho expliqués (especulació artística i mercat?). Sols es podien destacar els rètols extremadament petits de les obres d'art exposades; podríem establir una llei de proporcionalitat entre obra d'art contemporani i rètol: la mida de la lletra i el rètol identificatiu és inversament proporcional a l'obra d'art.

8. «Els Guerres de Xi'an». © de la fotografia: Fòrum
Barcelona 2004/ Ainhoa Anaut

BARCELONA IN PROGRES

EDIFICI FÒRUM

Del 20/05/2004 al 26/09/2004

«Barcelona in PROGRES» era una exposició que volia mostrar les estratègies i els projectes que han de garantir en el futur que la nostra ciutat sigui un model de qualitat urbana.

L'exposició incloïa una gran maqueta de Barcelona de riu a riu, patrocinada per Abertis. Aquesta maqueta a escala 1:1000, d'uns 200 m², ens ajudarà a comprendre una Barcelona que no es vol aturar. http://www.bcn.es/urbanisme/barcelona_progres

No hem trobat la fitxa tècnica al web.

Comentari: l'audiovisual que arrenca en època romana està força bé. La maqueta de Barcelona suposo que serà una fita històrica en les maquetes de la ciutat... La resta era un *collage* de plànols i maquetes típiques d'arquitecte per arquitecte, sense cap discurs integrador i sense explicació del context i el que es volia explicar. S'arribava al zenit de l'horror expositiu quan al final hi havia una exposició de projectes d'un concurs d'alumnes d'arquitectura.

LA MINA. A 500 METRES DEL FÒRUM

EDIFICI FÒRUM

Del 09/05/2004 al 26/09/2004

La Mina és una nova instal·lació d'imatge i so de la fotògrafa Hannah Collins.

El material, compilat i editat a partir de catorze hores de seqüències enregistrades en 35 mm per l'artista i el seu equip a la Mina –un enorme barri construït a l'extraradi de Barcelona– es va transferir del format original a la plataforma digital per a una instal·lació amb cinc pantalles. L'obra expressa la preocupació per la condició humana, característica de les primeres fotografies de Collins, però introdueix una relació sintàctica en un conjunt d'imatges seqüencials i en moviment per crear un retrat del món

contemporani a través de la investigació de la tècnica, la convenció narrativa, les persones i el lloc.

Direcció: Hannah Collins

Guió: Hannah Collins, Manuel Fernández Cortés

Protagonistas: Comunitat gitana de la Mina, Sant Adrià de Besòs, i comunitat Ludari de Rubí, Barcelona

Comentari: estava molt bé que com a mínim en una exposició s'expliqués el context social de la zona on era el fòrum. En realitat era l'única exposició a tot el recinte on es contextualitzava què era abans el territori fòrum i qui hi vivia.

EXPOSICIONS A LA CIUTAT:

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

LA CONDICIÓN HUMANA. EL SOMNI D'UNA OMBRA

Del 17/05/2004 al 19/09/2004

L'exposició abordava la valoració del que és comú a tots els éssers humans, és a dir, allò que ens ha d'unir amb més força que els elements que tendeixen a separar-nos i enfrontar-nos.

L'exposició partia de la concepció que, si sabem valorar-la i posar-la en relleu, aquesta herència comuna de la humanitat vincula els seus membres amb molta més força que la dels elements generadors de conflicte.

Superfície: 1.200 m²

Comissari: Pedro Azara

Guió: Pedro Azara, Eugenio Trías, Marta Llorente

Disseny de l'espai: Josep Llinàs

Disseny gràfic: Quim Pintó, Montse Fabregat / PFP

Preu: Gratuït amb l'entrada per accedir al recinte Fòrum

Comentari: era l'única exposició que es feia fora del recinte Fòrum que pertanyia a la Societat Anònima Fòrum 2004 (hem de suposar que pagaven íntegrament) i que se situava en un lloc emblemàtic, el Museu d'Història de la Ciutat.

Semblava la continuació de les exposicions d'autor que havia fet Pedro Azara per al mateix indret. La darrera va ser «Toros» o altres al CCCB, «Cases de l'ànima», «l'origen de les ciutats», etc.

En general aquestes exposicions es caracteritzen per tenir una idea molt potent acompanyada d'objectes espectaculars o estèticament molt atractius.

Museològicament són exposicions molt pobres que sovint sols exposen la peça i ignoren la contextualització o la seva cultura d'origen.

9, 10 i 11 «Els Guerres de Xi'an». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Ainhoa Anaut

Evidentment, com podíem suposar, va ser una exposició atractiva visualment (obres d'art exposades), plena de suggeriments i nul·la comunicació de continguts i coneixements. Sols apta per a estetes, filòsofs i públic doctorat en el tema. Els que es van comprar el catàleg i el van llegir diuen que era la millor exposició del fòrum.

SOBRE LES CONDICIONS DE LA PAU

CCCB

EN GUERRA

Del 17/05/2004 al 26/09/2004

La guerra forma part de l'experiència vital de molta gent, malgrat que molts de nosaltres no l'haguem viscut directament. Avui en dia, els mitjans de comunicació ens la fan present cada dia.

Com s'originen les guerres? Com es viuen a primera línia? Com és una postguerra? Per respondre aquestes qüestions, l'exposició combinava imatges documentals i objectes autèntics amb les visions d'artistes mentre vivien directament aquells fets.

L'exposició combinava pintura, fotografia, cinema, art conceptual i instal·lacions, documents i objectes, tots procedents de fons molt diversos.

12. «Habitat el món». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Xavier M. Miró

Comissaris: José María Ridaó, Antonio Monegal i Francesc Torres
Espai: Plantes: 2 i 3 (2.400 m2)

Comentaris: el CCCB és un gran contenidor amb moltes activitats, entre aquestes moltes exposicions...evidentment de qualitat i característiques desiguals. Aquesta exposició partia d'una introducció molt interessant, però cal destacar l'evolució d'aquestes tesis i el títol que en un principi eren diferents: «L'art de la Guerra» es deia, però aviat el van canviar, no fos que algú es pensés que hi hauria manuals militars de com fer millor la guerra. Un títol posterior va ser «Art en Guerra», per deixar-lo al final «En guerra». Aquesta transmutació i el treball continuat durant com a mínim tres anys ha estat positiu. Hi havia obres i imatges molt significatives que deixen petjada. De tota manera, el final d'exposició – creació d'art contemporani d'un dels comissaris- ens sembla que sobrava. En general mai s'hauria de deixar que un comissari pogués exposar obra pròpia (ètica professional).

MUSEO PICASSO

PICASSO. GUERRA I PAU

Del 25/05/2004 al 26/09/2004

L'exposició «Picasso. Guerra i pau» pretenia recollir aquells moments en els quals Pablo Ruiz Picasso es feia eco en la seva obra de l'horror pels estralls que causen les guerres. L'exposició "Picasso. Guerra i pau" reunia pintures, escultures, dibuixos, gravats i cartells procedents de museus, galeries i col·leccions privades d'arreu del món.

Comissariat: Maria Teresa Ocaña, directora del Museu Picasso
Espai: 2.000 m² aprox.

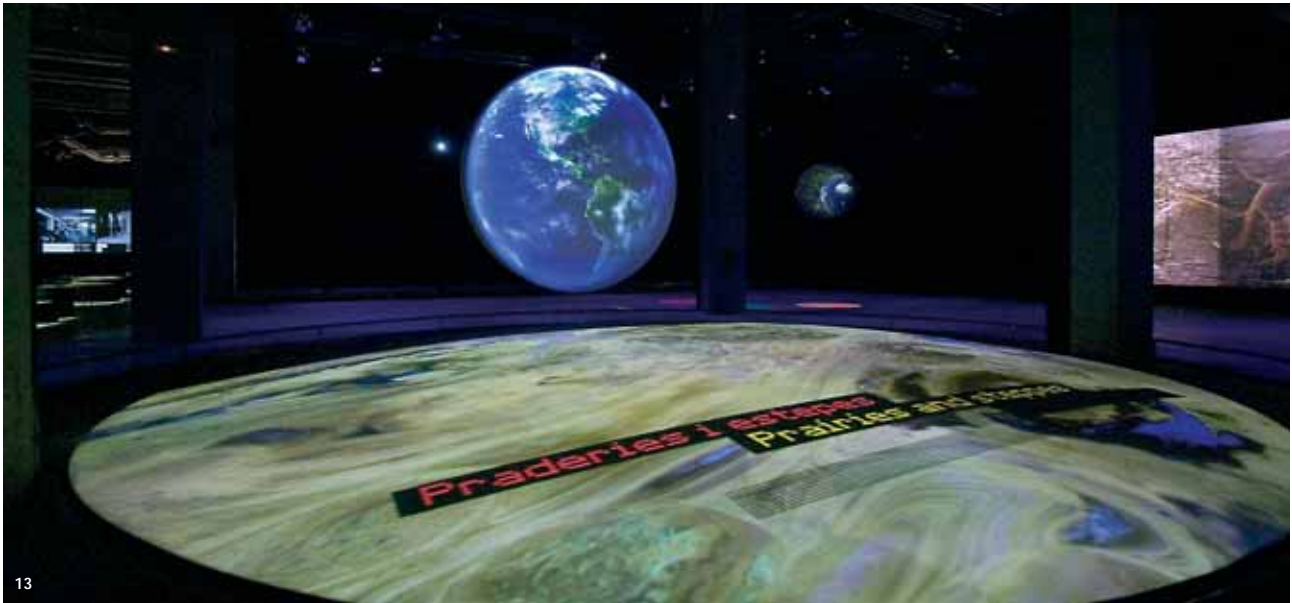
Comentaris: era una exposició que no figurava en els primers programes del fòrum... Malgrat tot, tenia l'èxit assegurat. Però, per fer difusió del Museu Picasso de Barcelona no cal fer el Fòrum 2004. Va ser l'exposició del Forum més visitada

FUNDACIÓ MIRÓ

LA BELLESA DEL FRACÀS/ EL FRACÀS DE LA BELLESA

Del 27/05/2004 al 24/10/2004

La mostra feia un recorregut per les grans utopies, des de l'anarquisme del segle XIX i el seu reflex a la Barcelona de la guerra civil, i la utopia de l'obra total, fins a arribar a la utopia social de finals dels anys seixanta. En contraposició, trobem l'art de les generacions actuals que es malfien de les utopies en general i que es decanten per l'experiència individual, els con-

ceptes d'amor, educació, esport, vida, mort, sense caure en la crítica social directa, tot i que mostren que no hi pot haver art sense arrels.

13. «Habitar el món». © de la fotografia. Fòrum Barcelona 2004/ Miquel González

Comissari: Harald Szeemann
Espai: 1.000 m² aprox.

MACBA

ART I UTOPIA L'ACCIÓ RESTRINGIDA

Del 03/06/2004 al 12/09/2004

«L'acció restringida» (L'action restreinte) és el títol dels assaigs de Stéphane Mallarmé (1842-1898) recopilats a *Divagations* el 1897. Aquesta fórmula designa els límits, però també la concentració de l'acció poètica.

L'exposició «Art i Utopia. L'acció restringida» passa revista a alguns moments clau dels intercanvis entre art i poesia al segle XX, fins a finals dels anys setanta. La poètica de Mallarmé serveix de fil conductor d'una història de l'art modern en la seva relació amb el llenguatge i la seva dispersió.

Comissariat: Jean François Chevrier i Manolo Borja Vilel
Comitè científic: Lynne Cooke, Maria de Corral, Chris Dercon, Vicente Todolí
Espai: Primer i segon pis (3.500 m²)

Comentaris: aquesta exposició, abans de la inauguració, estava a l'apartat de la diversitat cultural. Després va passar al de condicions de la pau. Potser l'haurien de posar a l'apartat d'inclassificables.

14. «Habitat el món». © de la fotografia. Fòrum Barcelona 2004/ Miquel González

SOBRE LA DIVERSITAT CULTURAL

MUSEU MARÍTIM DE BARCELONA I MUSEU D'HISTÒRIA DE CATALUNYA MEDITERRANEUM. L'ESPLendor DE LA MEDITERRÀNIA MEDIEVAL (SEGLES XIII-XV)

Del 18/05/2004 al 27/09/2004

Exposició que tenia com a objectiu recrear l'art, la cultura, la política, la navegació, el comerç i les societats humanes a les principals ciutats marítimes de la Mediterrània de l'època.

Direcció: Andreu Claret, director de l'IMed.

Comissariat: Xavier Barral i Joan Alemany

Organització: Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed) amb la participació del Museu Marítim.

Seus: Museu Marítim de Barcelona (aprox. 800 m²), Museu d'Història de Catalunya (aprox. 1000 m²)

Seus associades: La Llotja de Mar i Santa Maria del Mar

Comentari: les exposicions de l'Institut Europeu de la Mediterrània sempre són atractives i expliquen alguna cosa més que mostrar sols objectes. Aquesta exposició comportava un grau de complexitat elevat: diferents seus, coordinació amb diferents institucions col·laboradores, etc. Abans d'iniciar el muntatge ja hi van haver problemes amb els concursos d'adjudicació. Per altra banda l'equip del museu d'història no participava en el muntatge, sols prestava l'espai.

Caldria destacar els magnífics objectes que es van mostrar, però al nostre parer una despesa excessiva per poca rendibilitat cultural.

FAD

IGUAL_MENT_DIFERENTS. DISSENYS PER A VIDES QUOTIDIANES AL VOLTANT DEL MÓN

Del 21/06/2004 al 02/10/2004

L'objectiu de l'exposició era conèixer diferents cultures presents al món amb una mostra de les seves realitats quotidianes mitjançant el disseny d'objectes i imatges.

Lloc web de l'exposició <http://www.igual-ment-diferents.net/>

Direcció: FAD - Juli Capella, Claret Serrahima, Emili Padrós, Josep Bohigas

Comissariat: Uli Marchsteiner

Comitè científic: Antonio Miralda, Mikel Aramburu, Albert Pedrol i Pep Bernadas

Espai: Seu del FAD (400 m²)

FUNDACIÓ TÀPIES

TOUR-ISMES

Del 14/05/2004 al 29/08/2004

El turisme és un fenomen polític i cultural obertament expansiu gràcies al procés globalitzador del capitalisme tardà que està transformant profundament la percepció del món.

Direcció: Núria Enguita Mayo

Comissaris: Jorge Luis Marzo, Montse Romani i Iván de la Nuez

Espai: 800 m²

Comentari: és sorprenent que dins de les exposicions del fòrum hi hagués una exposició tan crítica amb l'especulació immobiliària com aquesta. Segurament ningú de l'organització es va mirar el guió de l'exposició. Era una exposició totalment antifòrum, altament compromesa socialment i urbanísticament. Més que una exposició d'art era un documental de protesta i denúncia.

FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

EL COS I EL COSMOS. ART ESCULTÒRIC DEL MÈXIC PRECOLOMBÍ

Del 14/06/2004 al 10/10/2004

Selecció de 200 peces procedents dels diversos museus mexicans entorn del tema de la figura humana com a símbol cosmològic en les cultures del Mèxic precolombí.

Espai: La Pedrera (1.000 m²)

Comissariat: Institut Nacional d'Arqueologia i Història de Mèxic (INAH)

15. «Habitat el món». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Miquel González

CAIXA FÒRUM

CONFUCI

Del 26/05/2004 al 29/08/2004

«En el món són legió els qui, des de sobirans fins a savis, van gaudir en vida d'una glòria que va perdurar fins al moment de la mort. Però Confuci, fins i tot vestit de tela, va transmetre la seva fama al llarg de més d'una desena de generacions; els qui es lliuren a l'estudi el consideren el seu mestre.»

Sima Qian (145-85), Els annals històrics, Shiji

Comissariat: Jean-Paul Desroches, Catherine Delacour, conservadors del Musée National des Arts Asiatiques - Guimet

Espai: CaixaForum (1.200 m²)

MUSEU EGIPCI DE BARCELONA. FUNDACIÓ ARQUEOLÒGICA CLOS.

DAMES DEL NIL. DONES I DEESSES DE L'ANTIC EGIPTE

Del 12/05/2004 al 26/09/2004

Un dels aspectes més extraordinaris de la civilització del Nil és el paper actiu i determinant que va ocupar la dona en l'esdevenir de la seva història.

LA VIRREINA

EL PRIMER EROS. ÀFRICA, AMÈRICA I OCEANÍA

Del 08/07/2004 al 31/10/2004

«El primer Eros» mostrava al públic gairebé 130 peces de gran qualitat estètica i d'alt interès antropològic procedents de tres continents –Àfrica, Amèrica i Oceania–, amb un denominador comú: la temàtica eròtica i la sexualitat.

Organitzador: Museu d'Història de la Ciutat – ICUB

Comissariat: Victoria Combalá

Comitè científic: Javier Lentini, Araceli Sánchez (Museo de América, Madrid), Philippe Peltier i Yves Le Fur (Musée du Quai Branly, París).

Espai: Palau de la Virreina (800 m²)

Comentaris: fou una oportunitat de veure reunides peces molt interessants amb un gran interès antropològic. Potser estem acostumats a veure les mateixes icones molt «estereotipades» del món africà, o oceànic, però aquest cop es van poder descobrir les creences i les iconografies d'altres cultures. Una exposició altament interessant que potser no va tenir el ressò adient a la seva qualitat.

MNAC

FESTINS, RITUALS I CERIMÒNIES. BRONZES ARCAICS DEL MUSEU DE XANGAI

Del 22/06/2004 al 12/09/2004

El 1989 els alcaldes de Xangai i de Barcelona van signar un memoràndum per promoure la col·laboració i els intercanvis entre les dues ciutats, que posteriorment es van agermanar. L'acord va deixar constància de l'interès de la ciutat de Barcelona per acollir una selecció de la magnífica col·lecció de bronzes del Museu de Xangai.

Comissariat: Imma González Puy

Espai: Sala d'exposicions temporals (220 m²)

Comentaris: un altre regalet, del tipus dels guerrers de Xi'an. Però millor això que res. El MNAC havia de concentrar els seus esforços a finalitzar les obres i inaugurar a finals del 2004.

MUSEU BARBIER-MUELLER

IMATGES DEL COS. EL MUSEU INTERPRETAT PER ROBERT WILSON

Del 3 de juny del 2004 fins a finals d'octubre del 2004

El muntatge de l'exposició, concebuda com un joc de relacions entre diverses cultures, s'estructurà en un recorregut per tres ambients, organitzats plàsticament per l'escenògraf americà Bob Wilson.

16

16. «Véus». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/
R.A.A Ralph Appelbaum Associates/New York

Comissariat: Jean Paul Barbier-Mueller
Disseny: Bob Wilson
Espai: Museu Barbier-Mueller (aprox. 600 m²)

MUSEU MARÉS

OBJECTE I MEMÒRIA

Del 19/05/2004 al 26/09/2004

Amb el títol «Objecte i memòria», el Museu Frederic Marès presentava una exposició l'objectiu de la qual era reflexionar sobre la necessitat humana de preservar el record del passat.

Direcció: Museu Frederic Marès
Comissariat: Francesc Vicens
Coordinació tècnica: Ernest Ortoll
Supervisió general: Pilar Vélez. MFM
Espai: Sala d'exposicions temporals (130 m²)

MUSEU ETNOLÒGIC DE BARCELONA

ÈTNIC

Del 01/06/2004 al 24/09/2004

Amb el títol «Ètnic. De les cultures tradicionals a la interculturalitat», el Museu Etnològic de Barcelona proposava una exposició estable del seu patrimoni etnogràfic. Per primer cop s'exposà al mateix temps la major part de les seves valuoses col·leccions.

Direcció: Museu Etnològic de Barcelona, Carme Fauria
Col·laboradors: Dolors Marín, Marta Sánchez, Shigeko Suzuki, Wataru Fujiwara, Eloy

17 i 18. «Veus». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Eva Guillaumet

Martín, Meritxell Tous, Ernesto Salazar, M. Dolores Soriano, Alain Blomart i Josep Martí
Espai: Tot el Museu, 3 plantes (1.200 m² aprox.)

Comentaris: una grata sorpresa. Per primer cop a Barcelona s'havia fet una cosa amb seny museològic: aprofitar un esdeveniment per reformar un museu, el museu que té les col·leccions i la dedicació més adient per al fòrum; hauria de ser el museu central d'aquesta exposició universal de les cultures, però a la fi no va rebre ni l'empenta ni la centralitat que mereixia.

MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA

EN ELS INICIS DE LES DESIGUALTATS

Del 20/05/2004 al 24/10/2004

L'exposició, que s'inseria en l'eix temàtic de la Diversitat, proposava la reflexió sobre el quan, el com i el perquè de l'origen de les desigualtats socials, econòmiques i del poder entre les persones i els grups socials.

Comissariat: Gabriel Alcalde

Direcció científica: Miquel Molist i Montaña, director del MAC

Assessors: Josep Bosch (Museu de Gavà), Maria Saña (UAB), Danielle Stordeur (CNRS, Lió), Josep Tarrús (Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles), Nur Balkan (Universitat d'Istanbul), Juan Barnabeu (Universitat de València) i Maamoum Abdul Karim (Direcció general d'Antiguitats i Museus, Damasc)

Espai: Sala d'exposicions temporals del MAC (400 m²)

Comentaris: la idea de l'exposició era bona. Alguns detalls expositius també, però potser el problema de qualsevol cosa que es faci al MAC és el mateix MAC

PALAU MOJA

CATALUNYA, PAÍS DE TROBADA

Del 13/05/2004 al 03/10/2004

Una mostra plural de la personalitat de la societat catalana, basada en exemples múltiples de gent i de fets. Una visió de Catalunya oberta al món, amb projecció a l'exterior, un país de confluències, importador i exportador d'idees i de tendències, un caràcter emprenedor i creatiu en diferents disciplines.

Comissari: Joaquim Triadú

Assessorament de continguts: Antoni Puigverd

Assessors: Enric Canals i Màrius Carol

Museografia i coordinació: DVA Associats: Víctor Vilaseca, Jordi Vives i Marta Gimeno

Interiorisme i arquitectura: Pepe Cortés i Silvia Farriol

Imatge gràfica: Pati Nuñez

Muntatge expositiu: Lunatus i Cosersa

Espai: Palau Moja. Rambla/Portaferrissa (1.000 m²)

Preu: Gratuït

Comentaris: aquesta exposició era la versió catalana, readaptada, de l'exposició itinerant per Espanya: «Cataluña, tierra de acogida». Ja es va exposar al Museu d'Història de Catalunya. Era una exposició inquietant, amb molts miralls i un recorregut tortuós, amb múltiples perills per a persones grans o amb mobilitat reduïda. El Palau Moja no era ni el lloc més indicat ni més segur on poder fer aquesta exposició. Des de la perspectiva de la càrrega de foc en un edifici històric ens sembla una temeritat, malgrat que es prenguéssin totes les precaucions possibles.

SOBRE EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

MUSEU DE LA CIÈNCIA

LA LÍNIA ROJA. COM FER FUSTA SENSE MALMETRE EL BOSC

Del 01/06/2004 al 26/09/2004

L'exposició partia de la tesi que, sobre la base dels coneixements científics actuals, és possible trobar un equilibri entre l'explotació del bosc i la seva conservació. És més, l'experiència demostra que un bon pla de gestió forestal permet mantenir un bosc en bones condicions.

La inauguració de l'exposició, al juny de 2004, coincidí amb l'obertura del nou Museu de la Ciència de la Fundació «la Caixa». L'exposició enllaça dues instal·lacions emblemàtiques del nou Museu: «La Ciutat Vertical» i «El bosc inundat». Així, el públic iniciava la visita recorrent un arbre amazònic, des de la copa fins a les arrels, s'assabentava de com es podia explotar un bosc sense esgotar-lo, i en sortir de l'exposició es trobava dins una selva tropical.

Comissari: Jorge Wagensberg

Entitats col·laboradores: IBAMA, Centre de la Propietat Forestal i Centre Tecnològic Forestal de Catalunya

Comentari: el més important d'aquest museu no és veure aquesta exposició, sinó poder visitar aquest nou centre. La Caixa, després de molts anys d'una política cultural erràtica i amb accions efímeres, ens ha retornat els recursos i la inversió (via obra social-fundació) que els ciutadans de Catalunya es mereixen, amb dos equipaments singulars: Caixa Fòrum i el Museu de la Ciència. Ho celebrem!

19. «Veus». © de la fotografia: Fòrum Barcelona 2004/ Eva Guillaumet

Com que es va inaugurar el dia que finalitzava el Fòrum la podem catalogar com a exposició «postfòrum»

NOU INSTITUT BOTÀNIC

DE LA CURIOSITAT A LA PROSPECTIVA. TRES SEGLES D'INTERPRETACIÓ DE LA NATURA

Del 15/06/2004 al 26/09/2004

Aquesta exposició intentava reflectir els paradigmes dominants en la concepció de la natura els tres darrers segles i com han estat plasmats en les col·leccions naturalistes catalanes.

Direcció: Institut Botànic

Comissariat: Josep M. Camarasa

Espai: Nou Institut Botànic (500 m²)

Comentaris: la visita al nou jardí botànic i el nou edifici de l'institut, amb l'antiga col·lecció Salvador, es mereixen per si sols la visita.

COL·LEGI D'ARQUITECTES

L'EXPLOSIÓ DE LA CIUTAT

Del 18/06/2004 al 11/09/2004

Mirades i mocions sobre les transformacions territorials recents a les regions urbanes de l'Europa meridional (Espanya, França, Itàlia, Portugal)

Com hem dit, qualsevol cosa es podia afegir al programa del fòrum...

MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS

LA DIVERSITAT DE LA VIDA

Del 08/06/2004 al 30/04/2005

Malgrat haver descrit més d'un milió set-centes mil espècies, les estimacions de quantes espècies hi ha a la Terra varia de cinc a cent milions d'espècies.

Què podem fer per conservar la diversitat de la vida? Conèixer el repte i fer les paus amb el planeta mitjançant l'acció local i internacional. Així de senzill i complex alhora. L'exposició mostrava cinc exemples d'aquesta acció local amb una voluntat de resposta global als reptes presents en la vida quotidiana de l'indret on tenen lloc. L'exposició era, per tant, un cant a la vida, ja que pretenia despertar fascinació i estímuls cap a la diversitat biològica, explicar la complexitat de la vida i promoure'n l'estima i veneració.

Comissariat: Jordi Bigues

Organització: Museu de Ciències Naturals

Comitè científic: J. Martí Domínguez, Hank Hubbelink, Xavier Bellés, Joan Domènech Ros, Josep Montserrat, Josep Piqué, Anna Omedes i Francesc Uribe

Espai: Sala de la Balena, Museu de Zoologia (700 m²)

Comentaris: un altre dels museus que hauria d'haver estat central per explicar alguns dels temes del fòrum. Potser hauria estat més adient invertir els milions de l'exposició "Habitar el món" en els museus de ciències naturals de la ciutat...

MUSEU DE LES ARTS DECORATIVES

OBJECTES/SUBJECTES. UNA VISIÓ DES DE LA BARCELONA QUE DISSENYA

Del 30/06/2004 al 31/12/2004

El disseny impregna les nostres vides. Els objectes il·lustren les diferents formes culturals de resoldre les nostres necessitats. Cada objecte dissenyat és fruit d'un procés en què la conceptualització incorpora solucions tecnològicofuncionals, expressives i simbòliques que ens situen en el context d'un determinat model econòmic i de relació en el nostre entorn.

El punt de partida de l'exposició «Objectes / subjectes» serà el fenomen del disseny, la seva importància com a procés dinamitzador i com a manifestació de diversitat cultural. Així mateix, vol mostrar l'impacte del disseny intel·ligent i sostenible en relació amb dos grans debats universals: la qualitat de vida i la sostenibilitat, condicions fonamentals per una cultura de la pau.

Comissaris: Enric Franch i Joan Anton Benach

Comentaris: una altra exposició de dissenyadors sobre disseny, potser amb la del FAD ja n'hi havia prou! Segur que es tracta d'una exposició atractiva i interessant, la professionalitat i experiència dels comissaris és un bon aval...però si us plau que la lletra dels rètols es pugui llegir. Gràcies

CLOENDA:

«Un dels principals objectius del Fòrum és contribuir a la renovació del pensament i de les actituds al voltant dels fenòmens que protagonitzen el segle XXI. Per aquest motiu, s'han programat quatre grans exposicions temàtiques que analitzen la diversitat cultural, el desenvolupament sostenible i les condicions de la pau des del rigor, l'espectacularitat i una clara voluntat d'interacció amb el públic.»

Ens agradaria que això a part d'un principi fos una realitat.